

sept 42

Specialfrågelista rörande

Ö66 DRYCKER.

Frågorna i denna lista böra, där ej annorlunda föreskrives, genomgå i följande bygder: Älvdalen; Våmhus eller Bonäs; en by i västra Mora; en by i östra Mora; norra Venjan; en by i Orsa; en by i Rättviks Gärdsjöfjärding; Siljansnäs; Bingsjö; Bjursås; Gagnef.

1. Var och i vad slags kärl förvarade man blanda för den dagliga konsumtionen, dels hemma i gården, dels i fäbodarna? Ståndfat? Bytta? Stäva? Kärna? Drickskanna? Användes skopa eller ösa vid drickandet?
2. Minns man från tiden före sockret någon av bär tillredd dryck? Tranbär? Odon? Lingon?
3. Vilken var den normala tiden för brygd av drioka? Eller funnos flera sådana tider?
4. Hur silade man bort vattnet ur de mältrännor, som saknade tapphål? Med en kvast? Var ena gaveln löstagbar?
5. Är maltsäll bekant? Vartill användes det?
6. Rättvik; Siljansnäs; Bjursås; Gagnef.
Fanns bryggstuga (bryggghus) i förmögnare gårdar? Bryggde man drioka i denna?
7. Känner man i bygden till exempel på, att vörten jüstades först sedan den tappats på tunna? Hur förhindrade man då drickstunnans sprängning?
8. Är tunntratt (tunnsil) av näver känd?
9. Då björksav användes att dryga ut maltet med, när sattes den till maltet? Hur tillreddes i övrigt jüst björkdrioka, där sådant förekom?
10. Känner man till drioka (halmdrioka?), berett på uppkokt halm, som jüstades?
11. Känner man till porsdrioka eller porsöl? Hur bereddades det? Var det hela kvistar eller endast kottarna, som torkades?
12. Redogör i detalj för de olika betydelser, i vilka ordet spisöl användes i bygden! Var det en jüst eller en ojüst dryck, eller kunde det beteckna båda delarna?
13. Hur kände man till verkligt öl? Från stadsresor? Från marknader? Från gästgivargårdarna?
14. Vilken var (före kaffets tid!) den vanliga drycken, som köptes på vilställena? spisöl? öl?
15. Förekom det i förmögna bondgårdar (före handelsbodarnas tid!), att man i hemmet hade vin eller öl på lager, att användas vid

högtidliga tillfällen?

16. Vad minns man om brännvinslagstiftningen under 1800-talets förra hälft? Endast jordägare fick bränna brännvin? Endast storbonde fick bränna brännvin? Tillverkningsavgift pr hemman? Tillverkningsavgift pr panna? Efter pannans volym? Man fick ej sälja mindre än ett halvstop? Flera gårdar måste slå sig ihop om en panna? Hur var tillverkningstiden begränsad? Vad gjordes med pannorna under den förbjudna tiden? Kronpannor och tjuvpannor? Hur gick det för den, vars tjuvpanna upptäcktes? Sök särskilt efter lagliga brännerier i storgårdar, troligen endast i de nedre bygderna!
17. Hur stort ungefär var ett normalt bränn? Hur mycket jäsnings (tillsättning)? Hur många kannor brännvin som resultat? Obs. särskilt de nedre bygderna!
18. Gjordes någon skillnad (i fråga om råmaterial eller beredning) mellan malt för dricka och malt för brännvin?
19. Förekom det någonstans, att utom malt och potatis även mjöl ingick i brännvinsämnet (tillsättningen)?
20. Förekom det, att brännvinsmäskens jäsningskrävde flera veckor?
21. Förekom någonstans, att man använde enbart säd (alltså ej potatis) vid brännvinsmäskens beredning?
22. Hur benämndes destilleringen (bränning, kokning)? Finns exempel på, att den företogs ute i det fria? Vid något vattendrag? I fäbodarna? Varför brände man i det fria?
23. Finnas några minnen av provisoriska anordningar för destillering? Panna av trä? Gryta, använd som brännvinspanna?
24. Finnas minnen av gemensam brännvinsbränning, åtföljd av gemensamt dryckeslag? Hölls dylik bränning hemlig? Hur många brukade deltagarna vara? Hur mycket säd kunde man få ihop till en dylik bränning?
25. Tillverkades brännvinspannan av kopparslagare på orten, eller köptes den på annat håll (Falun, marknader)?
26. Var kyltunnan försedd med avtappningshål eller ej?
27. Destillerades mäskan en eller två gånger? Hur tillgick vid den andra kokningen? Sök alldeles särskilt efter uppgifter om, att mäskan destillerades endast en gång!
28. Brukade man på något sätt klara brännvinet efter destilleringens avslutning?
29. Brännvinet färgades på sina håll med blåbär, blodrotsört eller annat. Hur gick färgningen till?
30. Vad menades på Sollerön med långkrukor, i vilka brännvinet förvarades?
31. Var placerade man dranktenan (mäsktenan)? I fähuset? I fähus-svalen?
32. Gav man i Venjan drankbröd eller drankbulle åt hästen? Förekom detta på något annat håll? Hur tjockt (ungefär) var detta bröd.